

Svar på skriftligt spørgsmål SSS 18/2026 rd

Svar på skriftligt spørgsmål om hur realistiskt genomförandet av reformen av lagen om småbarnspedagogik är samt om personalens tillräcklighet och socionomernas ställning

Till riksdagens talman

I det syfte som anges i 27 § i riksdagens arbetsordning har Ni, Ärade talman, till den minister som saken gäller översänt följande skriftliga spørgsmål SS 18/2026 rd undertecknat av riksdagsledamot Sara Seppänen /saf:

Hur har regeringen bedömt tillgången till magisterutbildad personal inom småbarnspedagogiken före 2030 och vilka konkreta beräkningar grundar sig personalmålen för reformen på,

hur har regeringen bedömt rollen och betydelsen av socionomutbildade personer inom småbarnspedagogiken som en del av personalstrukturen och hur tryggas deras kompetens och ställning i samband med reformen,

vilka åtgärder har regeringen redan vidtagit och ämnar vidta för att säkerställa att personalbristen inom småbarnspedagogiken inte fördjupas till följd av reformen och att även socionomernas utbildnings- och karriärvägar förblir lockande,

hur förbereder sig regeringen på en situation där den personalstruktur som lagen förutsätter de facto inte kan tillgodoses i alla områden enligt tidtabellen för reformen och

är regeringen beredd att bedöma tidtabellen för reformen, övergångsbestämmelserna eller tillämpningen av behörighetsvillkoren, inklusive socionomernas behörighet, på nytt, om personalens tillräcklighet eller tillgången till småbarnspedagogik äventyras?

Som svar på detta spørgsmål anför jag följande:

Ett av målen med totalreformen av lagen om småbarnspedagogik (540/2018; RP 40/2018 rd) som trädde i kraft 2018 var att höja utbildningsnivån för personalen inom småbarnspedagogiken och på så sätt förbättra småbarnspedagogikens kvalitet. I samband med lagstiftningsreformen ansågs det ändamålsenligt att beakta den kompetens och den sakkunskap som olika utbildningar producerar för uppgifterna inom småbarnspedagogiken. Därför förtydligades personalens uppgiftsbeteckningar genom separata bestämmelser om bland annat behörigheten för lärare inom

småbarnspedagogik, socionom inom småbarnspedagogik, barnskötare och speciallärare. Examina som ger behörighet som lärare inom småbarnspedagogik och socionom inom småbarnspedagogik är numera lägre högskoleexamina.

Från och med början av 2030 kommer behörighetsvillkoren för uppgiften som föreståndare som ansvarar för verksamheten vid ett daghem att vara behörighet för uppgiften som lärare inom småbarnspedagogik eller socionom inom småbarnspedagogik och minst pedagogie magisterexamen samt tillräcklig ledarskapsförmåga. Innan 31 § i lagen träder i kraft utgör grunden behörighet som lärare inom småbarnspedagogik med tillräcklig ledarförmåga eller behörighet som socionom inom småbarnspedagogik och pedagogie magisterexamen samt tillräcklig ledarförmåga.

År 2030 träder också 37 § i lagen om småbarnspedagogik i kraft, där det föreskrivs om den nya strukturen för daghemspersonalen. Enligt den nya strukturen ska minst två tredjedelar av personalen som arbetar med fostrings-, undervisnings- och vårduppgifter på daghem ha behörighet som lärare eller socionom inom småbarnspedagogiken, varav minst hälften behörighet som lärare inom småbarnspedagogiken. De övriga ska ha minst behörighet som barnskötare inom småbarnspedagogik.

Lagen om småbarnspedagogik säkerställer genom en övergångsbestämmelse (75 §) att en person som när lagen trädde i kraft (1.9.2018) har haft en examen som ger behörighet att arbeta inom småbarnspedagogik och som har arbetat inom småbarnspedagogiken antingen när lagen trädde i kraft eller under en period på fem år före detta och då ansetts vara behörig inom småbarnspedagogik, behåller sin behörighet till slutet av sin arbetskarriär. Även de personer som varit daghemsföreståndare omfattas av motsvarande övergångsbestämmelse, det vill säga de behåller sin behörighet även efter att den nya behörighetsbestämmelsen trätt i kraft. Personer som inte omfattas av övergångsbestämmelsen måste dock åtminstone uppdatera sin examen eller eventuellt skaffa en helt ny examen.

I samband med reformen av lagen om småbarnspedagogik 2018 utreddes också behovet av utbildning för personal inom småbarnspedagogiken, varvid man bedömde att en ändring av personalstrukturen skulle öka antalet lärare och socionomer inom småbarnspedagogik inom den kommunala daghemsverksamhetens med sammanlagt uppskattningsvis 9 000 personer samt att i motsvarande grad minska antalet barnskötare med uppskattningsvis 9 000 personer. Uppnåendet av målet bedömdes förutsätta att antalet nybörjarplatser inom utbildningen av lärare inom småbarnspedagogik är cirka 1 000 per år fram till 2027. Uppskattningen grundade sig på avgången inom branschen enligt 2018 års nivå (pensionering, byte av bransch) samt på att 80 procent av dem som inledde sina studier utexamineras. Åren 2018–2027 har de kvantitativa utbildningsmålen för lärare inom småbarnspedagogik (pedagogie kandidat) vid universiteten varit höjda i re-

sultatavtalen mellan undervisnings- och kulturministeriet och universiteten. Under avtalsperioden 2025–2028 har utbildningsmålen varit 1 280 studerande per år, 2021–2024 var motsvarande siffra 885.

Denna och många tidigare regeringar har svarat på lärarbristen inom småbarnspedagogiken genom att öka antalet nybörjarplatser inom utbildningen för lärare inom småbarnspedagogik och även inom utbildningen för socionom inom småbarnspedagogik med separat finansiering. Under denna regeringsperiod, år 2023, har alla universitet som ordnar utbildning för lärare inom småbarnspedagogik beviljats 6,3 miljoner euro för flerformsutbildning, som har producerat 360 nya lärarexamina inom småbarnspedagogiken. I planen för de offentliga finanserna 2024–2027 har 16,2 miljoner euro reserverats för att öka antalet nybörjarplatser inom utbildningen för lärare inom småbarnspedagogik vid universiteten (875 nybörjarplatser).

Staten har också ingått en samarbetsallians med de sex största städerna 2023. Syftet med denna samarbetsallians är att effektivare än tidigare lösa svåra utmaningar, av vilka en är att få kompetent personal till småbarnspedagogiken. I alla de största städerna råder det brist på behörig högskoleutbildad personal inom småbarnspedagogiken, i synnerhet lärare inom småbarnspedagogik. I samarbetsalliansen har man utarbetat ett utvecklingsprogram för att åtgärda personalbristen. En av metoderna är ett pilotprojekt för beställningsutbildning för anställda inom småbarnspedagogiken, som undervisnings- och kulturministeriet finansierar årligen med ett projektunderstöd på 6 miljoner euro. I pilotprojektet för beställningsutbildning kan kommunerna skaffa beställningsutbildning som ger behörighet som lärare inom småbarnspedagogik och socionom inom småbarnspedagogik. Avsikten är att pilotprojektet för beställningsutbildning ska vara flerårigt och med det eftersträvas cirka 2 000 nya högskoleutbildade inom småbarnspedagogiken.

I regeringsprogrammet för statsminister Petteri Orpos regering ingår en skrivning enligt vilken behörigheten att verka som daghemsföreståndare ska kunna utvidgas så att även en högre yrkeshögskoleexamen inom det sociala området (socionom YH, högre) ger behörighet, förutsatt att tillräcklig pedagogisk och didaktisk kompetens säkerställs. Undervisnings- och kulturministeriet tillsatte en arbetsgrupp med uppdrag att bereda ett förslag till behövliga kompletterande studier (VN/13535/2025) den 2 juni 2025. Arbetsgruppens mandatperiod gick ut den 31 januari 2026. De förslag som arbetsgruppen har tagit fram publiceras under våren 2026. Som en del av arbetsgruppens beredningsarbete har undervisnings- och kulturministeriet som tjänsteuppdrag utrett tillgången till daghemsföreståndare år 2030. På basis av detta arbete visade det sig att det potentiella underskottet bland daghemsföreståndarna 2030 skulle vara cirka 1 400 personer (inkl. pensionerade och personer som inte har den behörighet som krävs). Samtidigt bedömdes att det för närvarande finns cirka 6 000 behöriga personer på arbetsmarknaden, men de arbetar med något annat än som daghemsföreståndare. Dessutom har antalet personer som har behörighet via examen (lärare inom småbarnspedagogik eller socionom inom småbarnspedagogik som avlägger pedagogie magisterexamen) årligen varit cirka 350–370. Både lärare inom småbarnspedago-

gik (pedagogie kandidat eller socionom YH) och socionomer inom småbarnspedagogik (socio-
nom YH) är behöriga att söka till pedagogie magisterexamen som ger behörighet som daghems-
föreståndare. Vid högskolorna kan man också räkna tidigare studier till godo.

Behovet av daghemsföreståndare kan minska eller öka före 2030, beroende på hur deltagande-
graden inom småbarnspedagogiken och förhållandet föreståndare per barn utvecklas samt be-
folkningsutvecklingen. I ljuset av denna utredning verkar det alltså sannolikt att även bristen på
daghemsföreståndare kan åtgärdas före 2030.

Arbetsgivarna beslutar om detaljerna och uppgiftsbeskrivningarna för olika yrkespersoners rol-
ler. I lagen om småbarnspedagogik definieras endast yrkesbeteckningar och de behörigheter
som dessa förutsätter. Arbetsgivaren beslutar om de egentliga uppgiftsbeskrivningarna. Även
Forumet för utbildningarna inom småbarnspedagogik som var verksamt 2019–2023 identifie-
rade i sitt arbete behovet av att förtydliga uppgiftsbeskrivningarna för personalen inom små-
barnspedagogiken. Under arbetets gång framkom det att många kommuner redan framgångsrikt
har utarbetat uppgiftsbeskrivningar och att socionomer har anställts till arbetsuppgifter inom
småbarnspedagogiken. I en del kommuner hade uppgiftsbeskrivningar för socionomer ännu inte
gjorts. En utvecklingsåtgärd i det utvecklingsprogram som utarbetats i den ovan nämnda samar-
betsalliansen är att förtydliga socionomernas uppgiftsbeskrivning.

Genom utredningar och undersökningar har som attraktions- och hållkraftsfaktorer inom små-
barnspedagogiken också identifierat tryggheten av tillräckliga resurser samt utvecklingen av ar-
betsförhållandena och lönesättningen. Det är i första hand arbetsgivarna inom småbarnspedago-
giken som ansvarar för dessa.

I lagen om småbarnspedagogik föreskrivs att producenter av småbarnspedagogik ska föra in upp-
gifter om anställda inom småbarnspedagogiken i informationsresursen inom småbarnspedagogik
Varda. Uppgifterna i Varda är dock inte aktuella för alla kommuner, vilket försvårar använd-
ningen av personaluppgifter inom småbarnspedagogiken bland annat i anslutning till bedöm-
ningen av personalbristen inom småbarnspedagogiken eller lösningarna på den. Undervisnings-
och kulturministeriet har för avsikt att utreda de personaluppgifter som saknas och därefter be-
döma om det behövs ytterligare åtgärder för att lösa personalsituationen inom småbarnspedago-
giken

Helsingfors 2.3.2026

Undervisningsminister Anders Adlercreutz